

Wykorzystanie testów dla szceniąt przy ocenie przyszłego zachowania i charakteru psa

MAŁGORZATA GOLEMAN

Zakład Hodowli Amatorskich i Zwierząt Dzikich Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt UP, ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin

Goleman M.

Use of puppy tests in the evaluation of future dog behavior and character

Summary

The aim of the study was to evaluate puppy tests as a source of information on future dog behavior and character and the possibility of their use. In this study 259 German Shepherd puppies, aged from 6 to 9 weeks, were studied. All dogs came from breeds registered in organizations belonging to FCI (Federation Cynologique Internationale). As a research method a modified Puppy Aptitude Test was used, involving sociability tests, dominance tests, and tests that checked innate predispositions to retrieving and cooperation with people. Predispositions investigated by the modified PAT test were checked again by a Social Test for adult dogs (after 12 months). The Social Test (TS), checking dog behavior in daily situations, was developed at the Department of Pet Breeding and Wildlife Management of the University of Life Sciences in Lublin. In total, 144 dogs were examined by the Social Test. To compare the puppy test and the Social Test for adult dogs a statistical computer program, SAS, was used. The correlation between the modified PAT test scores and the Social Test scores were calculated with the use of the Spearman rank correlations. Coefficients of correlation were counted between the subtest of the modified PAT test and the Social test that evaluated similar behaviors. It was observed that both sociability tests of the modified PAT test were correlated with subtests of the Social Test (TS1 and TS2) in a statistically significant manner ($p \leq 0.0001$). In all tests on innate predispositions to retrieving, catching and cooperating with people a statistically important correlation ($p \leq 0.0001$) was observed between elements of the modified PAT test and the Social Test. The highly significant dependence between results of the modified PAT test and the Social Test in this study confirm the effectiveness of puppy tests and the possibility of the preliminary estimation of future dog behavior and character.

Keywords: dogs' behavior, puppies, modified Puppy Aptitude Test, Social Test

Behavior psa kształtowany jest przez predyspozycje genetyczne oraz środowisko, w jakim się wychowuje i przebywa. Ogromny wpływ na ekspresję behawioru mają doświadczenia zwierzęcia, jakie zaistniały w ciągu jego całego życia. Zachowanie żywego organizmu jest reakcją na zmianę warunków środowiskowych i ma charakter przystosowawczy (2). Wymogi urbanizacyjne stawiają przed psem wiele trudnych i nienaturalnych dla niego sytuacji, które mogą powodować stres i agresję. Posiadanie psa staje się uciążliwe, gdy zaczyna on być źródłem kłopotów i zagrożeniem dla innych ludzi i psów. Problemem dla przyszłych właścicieli staje się więc wybór szczenięcia, wobec którego ma się określone plany (np. pies rodzinny, stróżujący czy sportowy).

Celem badań było określenie, w jakim stopniu testy dla szceniąt przeprowadzane w wieku 6-9 tygodni mogą być wiarygodnym źródłem informacji o przyszłym charakterze psa w wieku dorosłym.

Materiał i metody

Badania przeprowadzono na 259 szczeniętach rasy owczarek niemiecki w wieku od 6. do 9. tygodnia życia, pochodzących z hodowli zarejestrowanych w Związku Kynologicznym w Polsce oraz organizacjach kynologicznych Czech, Niemiec i Słowacji, należących do Międzynarodowej Federacji Kynologicznej (FCI). Jako metodę badawczą wybrano zmodyfikowany test PAT (Puppy Aptitude Test), który w nowej wersji umożliwił analizę statystyczną (4). Test ten obejmował testy towarzyskości i dominacyjne oraz zadania określające wrodzone predyspozycje do aportowania i współpracy z człowiekiem.

Predyspozycje oceniane zmodyfikowanym testem PAT przetestowane zostały ponownie po ukończeniu przez szczenięcia 12 miesięcy testem socjalności/charakteru (TS) opracowanym w Katedrze Hodowli Amatorskich i Zwierząt Dzikich w Lublinie, sprawdzającym zachowanie psa w codziennych sytuacjach (3). Systematycznie zbierane były również dane o zakwalifikowaniu psów z badanych mio-

tów do hodowli oraz o zdawanych przez nie egzaminach. Testowi socjalności poddane zostały ogółem 144 psy (przebadane wcześniej jako szczenięta).

W celu porównaniu testu dla szczeniąt i testu socjalności dla psów dorosłych użyto programu statystycznego SAS. Zależność uszeregowania pomiędzy ocenami zmodyfikowanego testu PAT i testu socjalności obliczono przy pomocy korelacji rangowych Spearmana, które mierzą zależności między zmiennymi. Analizie statystycznej poddano poszczególne podtesty zmodyfikowanego testu PAT i testu socjalności, i obliczono dla nich współczynniki korelacji. Porównane zostały między sobą:

- ogólny wynik PAT i ogólny wynik testu socjalności TS,
- wynik podtestu PAT 1 (towarzyskość, chęć podchodzenia do egzaminatora) i wynik podtestu socjalności TS 1 (reakcja na osobę obcą, zachowującą się obojętnie),
- wynik podtestu PAT 2 (towarzyskość, chęć podążania za egzaminatorem) i wynik podtestu socjalności TS 2 (reakcja na osobę obcą, zachowującą się przyjacielsko),
- wynik podtestu PAT 6 (chęć aportowania i współpracy) i wynik podtestu socjalności TS 7 (chęć chwytania i aportu),
- wynik podtestu PAT 9 (chwytanie obcego, poruszającego się przedmiotu) i wynik podtestu socjalności TS 7 (chęć chwytania i aportu),
- wynik podtestu PAT 6 i 9 łącznie (chęć aportu i chwytania) i wynik podtestu socjalności TS 7 (chęć chwytania i aportu).

Wyniki i omówienie

Porównując wyniki zmodyfikowanego testu dla szczeniąt i testu socjalności za pomocą korelacji rangowych Spearmana zaobserwowano istotne korelacje (przy $p \leq 0,0001$) pomiędzy wynikami końcowymi obydwu testów (tab. 1).

Porównano poszczególne podtesty zmodyfikowanego testu PAT i testu socjalności badające podobne zachowania psa. Stwierdzono, że obydwa testy towarzyskości (PAT 1 i PAT 2) były istotnie skorelowane (przy $p \leq 0,0001$) z podtestami testu socjalności (TS 1 i TS 2). Szczenięta ufnie i towarzyskie w wieku 6-9 tygodni miały tę cechę w wieku dorosłym.

Rezultaty opracowania Svartberg (9) ukazały związek między osobowością psów a efektywnością w próbach pracy. Badany współczynnik pewności siebie był wysoki u psów z dobrą reakcją socjalną z osobami obcymi, popędem do zabawy, chęcią pogoni, ciekawością i brakiem strachu, i korelował z wysokim sukcesem w pracy. Psy pewne siebie uzyskały wyższy poziom wyszkolenia niż psy niepewne.

We wszystkich porównywanych podtestach dotyczących wrodzonych predyspozycji do aportowania, chwytania i współpracy z człowiekiem stwierdzono

statystycznie istotne korelacje (przy $p \leq 0,0001$) pomiędzy elementami zmodyfikowanego testu PAT i testu socjalności (PAT 6 i TS 7; PAT 9 i TS 7; PAT 6 i PAT 9 oraz TS 7). Psy, które jako szczenięta przejawiały pasję do aportowania i przynoszenia różnych przedmiotów, utrzymywały tę zdolność w wieku dorosłym, nawet jeśli pasja ta nie była rozwijana przez właściciela psa. Psy te również dużo łatwiej poddawały się szkoleniu i lepiej zdawały egzaminy oraz testy kwalifikujące je do hodowli w porównaniu z psami bez wrodzonej chęci aportowania i chwytania. W wielu badaniach przeprowadzanych na psach pracujących podkreślano, jak ważna jest chęć aportowania u przyszłego psa pracującego. Szczenięta można nauczyć aportować bez większych trudności, ale nie są one chętne do pracy, jeśli nie mają tej cechy wrodzonej (8).

Svartberg i Forkman (10) udowodnili istnienie 5 ważkich cech osobowości u psa domowego: chęć do zabawy, ciekawość/bojaźliwość, skłonność do pościgu, towarzyskość i agresywność. Testowanie tych cech może być użyteczne do wyboru psów pracujących i odpowiednich psów hodowlanych oraz może być używane do przewidywania i zapobiegania różnym problemom behawioralnym, jak np. agresja względem ludzi i innych psów.

Jedną z cech charakteru psa, trudną do oceny i przewidzenia, jest twardość. Jest to stan odporności psychicznej psa pozwalający mu nie reagować na nieprzyjemne bodźce i po zaznanej przykrości, np. bólu, wrócić do wykonywanej czynności. Jest to bardzo pożądana cecha charakteru w przypadku psów przeznaczonych do pracy opartej na popędzie obrończym, czyli praca psów w prewencji (służby mundurowe) oraz w konkurencjach sportów kynologicznych, takich jak psy użytkowe (IPO) czy monidoring (rodzaj sportu obrończego, który sprawdza zdolność psa do obrony siebie i przewodnika nawet w sytuacjach ekstremalnego rozproszenia oraz skłonność psa do posłuszeństwa i podporządkowania przewodnikowi). Trudność oszacowania tej cechy bierze się stąd, że szczenięta i młode psy są wrażliwe na negatywne bodźce. Rolą przewodnika przygotowującego psa do przyszłej pracy opartej na popędzie obrony jest ugruntowanie w nim pewności siebie i pełnej socjalizacji z otoczeniem.

Wykazano, że znacząca liczba zachowań dorosłych psów policyjnych może być przewidziana przez ich wyniki uzyskane w wieku szczenięcym i młodzieńczym poprzez wykorzystanie specyficznych testów uzdolnień. Wyniki badań nad psami dla niewidomych prowadzone na szczeniętach między 6. a 16. tygodniem życia wykazały wysoką korelację pomiędzy dobrym

Tab. 1. Zgodność uszeregowania dla poszczególnych cech w zmodyfikowanym teście PAT i teście socjalności (TS)

	Wynik PAT i TS	PAT1 i TS 1	PAT2 i TS 2	PAT6 i TS 7	PAT9 i TS 7	PAT6 + PAT7 a TS 7
Współczynnik korelacji Spearmana	0,5891*	0,9054*	0,8913*	0,5898*	0,7476*	0,7777*

Objaśnienie: * – istotność przy $p \leq 0,0001$

wynikiem testu szceniąt a końcowym egzaminem na psa przewodnika niewidomych (8). Na podstawie testów dla szceniąt przeprowadzonych już w wieku 8 tygodni można w akceptowalnym stopniu przewidzieć przyszłe zachowanie psa dorosłego, zwłaszcza po testach oceniających zaufanie interakcyjne wobec ludzi w prostych zadaniach z posłuszeństwa (6, 12). Reakcja psa na bodźce w wieku 6-8 tygodni jest czynnikiem w miarę stałym i sugeruje, jak zwierzę może zachowywać się w wieku starszym (7). Niektórzy autorzy (12) wskazują natomiast na mniejsze prawdopodobieństwo znalezienia związku pomiędzy zachowaniem psa w wieku szcenięcym i dorosłym, ponieważ zachowanie szceniąt w wieku 8 tygodni zmienia się gwałtownie.

Testy uzdolnień (PAT) mogą być zdefiniowane jako próby sklasyfikowania reakcji szcenięcia na szeroką skalę sytuacji, na które zostaje wystawiony w celu umożliwienia egzaminatorowi i hodowcy oceny typu jego temperamentu i pozwala przewidzieć jego zachowanie w wieku dorosłym (8). Stworzenie testów przepowiadających przyszłe zachowanie psa umożliwiłoby uniknięcie wielu zagrożeń, jeśli hodowcy psów mogliby dokładnie określić, które szcenięta będą pożądanymi i niekłopotliwymi zwierzętami domowymi, a które będą lepiej przystosowane do pracy lub wystaw.

Należy jednak pamiętać o prawidłowej interpretacji testów oraz wpływie środowiska i sposobie postępowania z młodym psem na jego przyszłe zachowanie. W każdym teście behawioralnym, którego wyniki będą wykorzystywane do różnych rodzajów selekcji ogromne znaczenie ma fakt ich obiektywności i wiarygodności. Wiarygodność wyników jest natomiast odwrotnie proporcjonalna do liczby ludzi wykonujących obserwacje (13). Testowanie psów przy udziale różnych osób włącza w ocenę składnik różnorodności środowiskowej (5). Ważne jest utrzymanie jak najmniejszej liczby osób przeprowadzających testy oraz stworzenie procedur, które mają regularnie kontrolować zachowanie tych ludzi (14).

Nadal trwają dyskusje, czy istniejące testy dla szceniąt i psów dorosłych można wystandaryzować i stworzyć jeden wiarygodny, rzetelny test. Analiza testów przeprowadzonych w ciągu 40 lat przez różnych autorów dla psów w różnym wieku wykazała, że istnieje szereg zmiennych, które są trudne do ujednoczenia przy próbach standaryzacji testów (1). Biorąc pod uwagę szeroką skalę wykorzystania psów przez ludzi, testy dla szceniąt powinny uwzględniać przede wszystkim przyszłe przeznaczenie psa.

Istotna zależność pomiędzy wynikami zmodyfikowanego testu PAT i testu socjalności otrzymana w wyniku niniejszych badań potwierdza skuteczność testów dla szceniąt i możliwość wstępnej oceny przyszłego zachowania i charakteru psa za ich pomocą. Wyniki te są zgodne z badaniami prowadzonymi na 7-tygodniowych owczarkach niemieckich w Czechach (11).

Piśmiennictwo

1. *Diederich C., Giffroy J. M.*: Behavioural testing in dogs: A review of methodology in search for standardization. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 2006, 97, 51-72.
2. *Fiszdon K.*: Kształtowanie się zachowania psów w okresie szcenięcym. *Życie wet.* 2004, 79, 249-254.
3. *Goleman M.*: Test socjalności dla psów jako narzędzie pomocnicze w schroniskach i lecznicach weterynaryjnych. *Medycyna Wet.* 2009, 65, 642-645.
4. *Goleman M.*: Wpływ warunków utrzymania w hodowlach owczarków niemieckich na rozwój psychiczny szceniąt. *Rocz. Nauk. Pol. Tow. Zoot.* 2008, 4, 185-193.
5. *Reuterwall C., Ryman N.*: An estimate of additive genetic variation of some mental characters in Alsatian dogs. *Hereditas* 1973, 73, 277-284.
6. *Scott J. P., Bielfelt S. W.*: Analysis of the puppy-testing program, [w:] *Pfaffenberger C. J.* (wyd.): *Guide dogs for the blind: their selection, development and training.* Elsevier, Amsterdam 1976, 39-76.
7. *Seksel K., Mazurski E. J., Taylor A.*: Puppy socialization programs: short and long term behavioural effects. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 1999, 62, 335-349.
8. *Slabbert J. M., Odendaal J. S. J.*: Early prediction of adult dog efficiency – a longitudinal study. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 1999, 64, 269-288.
9. *Svarthberg K.*: Shyness-boldness predicts performance in working dogs. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 2002, 79, 157-174.
10. *Svarthberg K., Forkman B.*: Personality traits in the domestic dog (*Canis familiaris*). *Appl. Anim. Behav. Sci.* 2002, 79, 133-155.
11. *Svobodová I., Vápeník P., Pinc L., Bartoš L.*: Testing German Shepherd puppies to assess their chances of certification. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 2008, 113, 139-149.
12. *Wilsson E., Sundgren P.-E.*: Behaviour test for eight-week-old puppies – heritabilities of tested behaviour traits and its correspondence to later behaviour. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 1998, 58, 151-162.
13. *Wilsson E., Sundgren P.-E.*: The use of a behaviour test for the selection of dogs for service and breeding. I. Method of testing and evaluating test results in the adult dog, demands on different kinds of service dogs, sex and breed differences. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 1997, 53, 279-295.
14. *Wilsson E., Sundgren P.-E.*: The use of a behaviour test for the selection of dogs for service and breeding. II. Heritability for tested parameters and effect of selection based on service dog characteristics. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 1997, 54, 235-241.

Adres autora: dr inż. Małgorzata Goleman; e-mail: malgorzata.goleman@up.lublin.pl